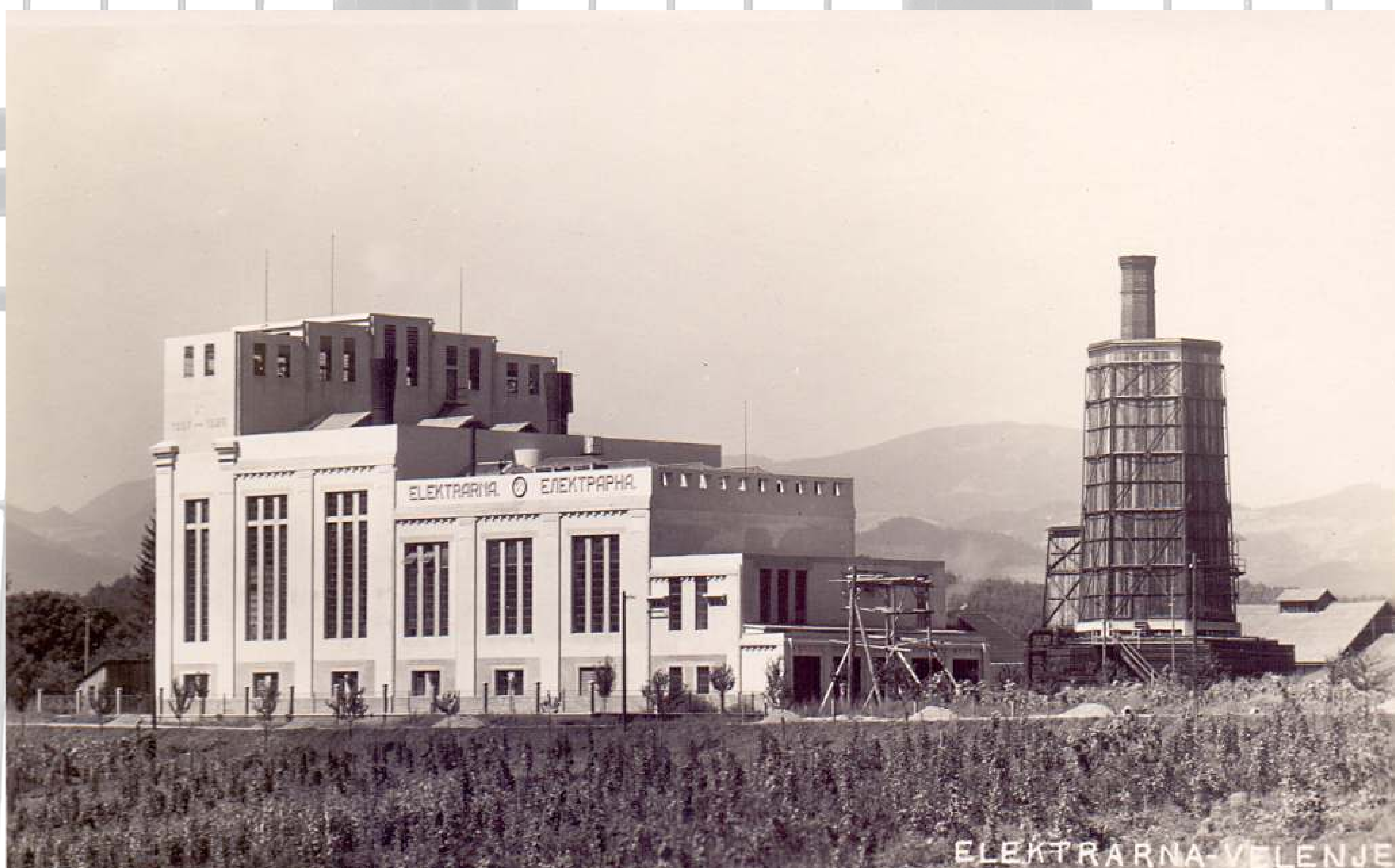

Termoelektrarna Velenje

Avtorja: Stanka Ledinek ter Frenk Špiler
Oblikovalec: Peter Groznik - Peč

Fotografije: Frenk Špiler, Stanka Ledinek, Dušan Rebec
Lastnik skeniranih razglednic: Frenk Špiler
Vir: Anton Seher: Zgodovina premogovnika Velenje

Kratka zgodovina električne energije

Svet

Thomas Alva Edison je bil ameriški izumitelj, rojen 11. 2. 1847, umrl 18. 10. 1931. Že kot otrok je kazal veliko željo po znanju, doma si je kar sam zgradil kemijski laboratorij. Najbolj slaven je postal z izumom žarnice na ogleno nitko (1879), saj je s tem človeštvu podaril umetno svetlobo. Temeljna zgradba žarnice je vse do danes ostala enaka.

Slovenija

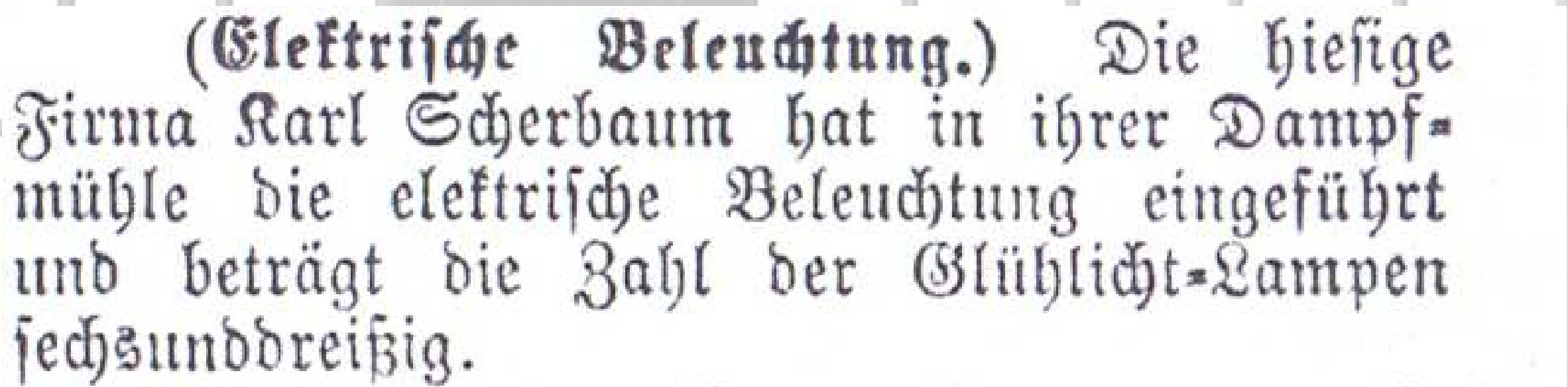
V Sloveniji je električna luč najprej zagorela v Mariboru, kjer je napreden mariborski podjetnik Karl Scherbaum vpeljal električno razsvetljavo s 36-imi žarnicami. Tako je v njegovih poslovnih in proizvodnih prostorih in tudi pred vhodom v hišo na Grajskem trgu, v kateri je prebivala družina Scherbaum, prvič v tem delu Evrope zasvetila električna žarnica. To se je zgodilo verjetno kakšen dan pred 4. aprilom 1883, ko je o pomembnem dogodku Mariborčane obvestil časopis Marburger Zeitung.

Razvoj elektrifikacije v Šaleški dolini

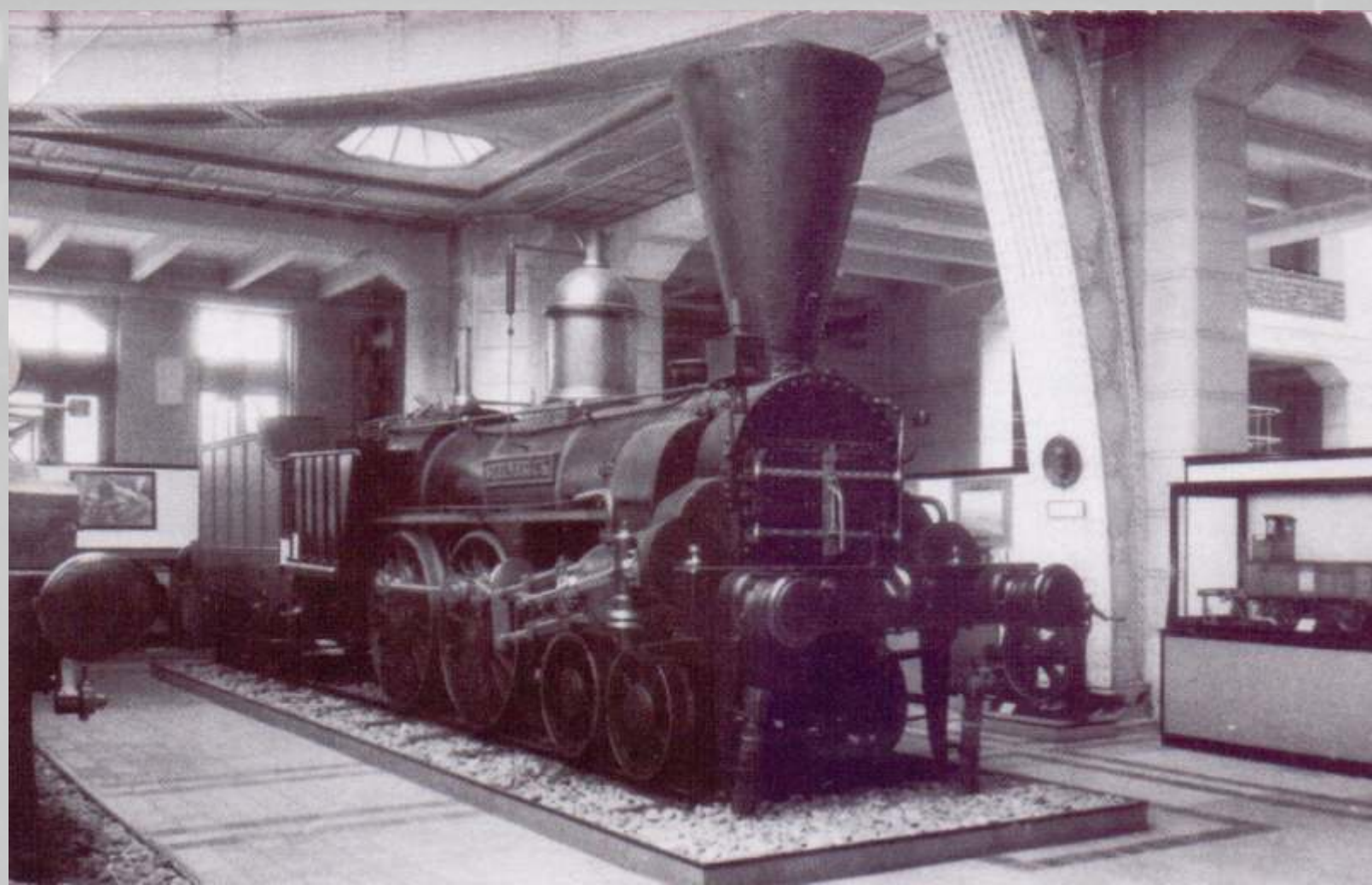
V Šaleški dolini smo prvo razsvetljavo dobili že ob koncu 19. stoletja. Po zgraditvi železniške zveze s Celjem se je naša dolina zblížala s svetom. V naše kraje je prihajalo vedno več ljudi in tudi domačini so se pogostejše podajali v svet. S tem so se izmenjavale sveže ideje in novice. Tako je prišla v Šaleško dolino tudi vest o odlični razsvetljavi s pomočjo električne energije. Leta 1892 je Franc Skaza iz Pake pri Velenju pričel pridobivati električno energijo na svojem mlinu na reki Paki - tej inovaciji je sledilo še nekaj podobnih proizvajalcev. V Šoštanju so Vošnjaki v svoji tovarni usnja leta 1894 vpeljali električni dinamo in razsvetljavo. Leta 1902 je pričela obratovati kombinirana elektrarna na vodni in parni pogon, namenjena tudi javni uporabi. Tudi to so postavili Vošnjaki in sicer ob njihovi tovarni Kleja Agraria. Na potoku Toplica v Topolšici so leta 1904 postavili manjšo elektrarno, ki pa je bila namenjena le zdravilišču. Za potrebe Premogovnika je bila leta 1909 postavljena Lappova elektrarna, ki je delovala celih dvajset let.

Thomas Alva Edison

Marburger Zeitung, 4. 4. 1883

Vrata v svet

Skazov mlin

Lappov rudnik

Leta 1902 je Ivan Vošnjak pri svoji tovarni kleja Agrarija zgradil dve manjši elektrarni na vodni in parni pogon, skupne moči 86 kW. Elektrarna je bila namenjena za pogon kemične tovarne in za javno razsvetljavo Šoštanja s 400 žarnicami. Električno napajanje so speljali iz Agrarije ob reki Paki do trga tudi v Woschnaggovo tovarno in naprej čez Pako v tovarniško naselje. Agrarija je bila kombinirana elektrarna in je lahko ob nizkem vodostaju pognala tudi termopogon. Za tiste čase je bil to seveda dosežek tehnike in elektrarna je električno energijo celo prodajala.

Napredni Vošnjaki iz Šoštanja (Miran Aplinc: Vošnjaki, industrialci iz Šoštanja)

Prva prižgana žarnica v Sloveniji, leta 1883 v Mariboru

Toplica v Topolšici

Daniel pl. Lapp

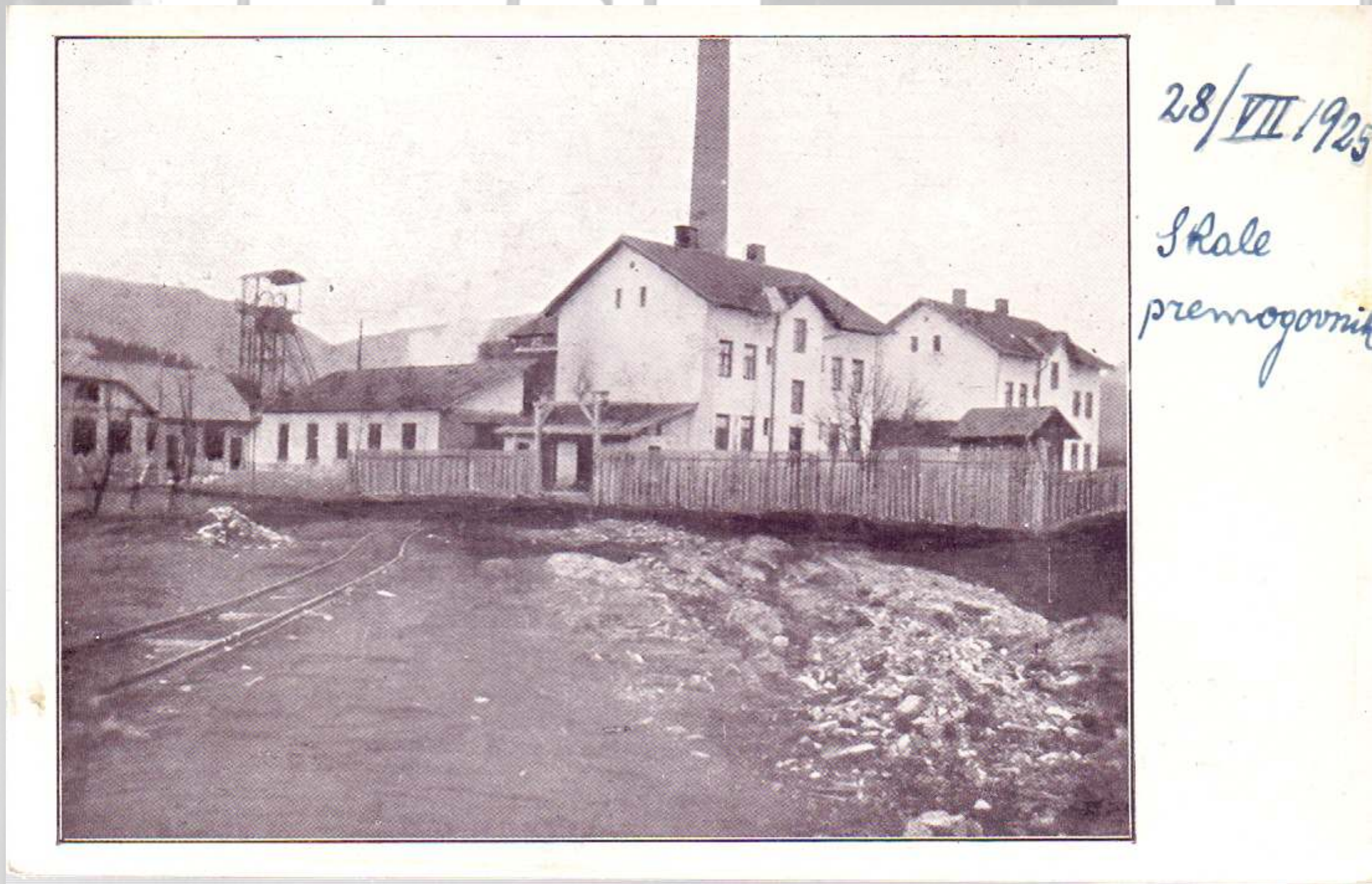
»Moj nemirni duh hoče stalno ustvarjati nekaj novega in se trudi, da bi svojo novo domovino osrečil z dobrinami, ki so bile doslej skrite. Že leto in pol iščem po Spodnji Štajerski premog. Pri tem sem tam v veliki dolini našel nahajališče lignita, katerega debelina je tako velika, da bi mogla postati zelo velikega pomena za vso Štajersko. Toda, uresničenje tega mi bo povzročilo še veliko skrbi in marsikateri boj.«
Daniel pl. Lapp, 1886

Gradnja in otvoritev

Do začetka 1927. leta so na premogovniku uredili vse potrebno za začetek gradnje elektrarne. Locirali so jo ob škalskem prevažalnem jašku, okoli 80 m od Lappove elektrarne. Glavni projekt za zgradbo so izdelali pri generalnem ravnateljstvu v Sarajevu novembra 1926, glavni projektant je bil inženir Mitschek. Načrte je odobrila Gradbena direkcija v Ljubljani septembra 1927. Z gradnjo so pričeli že pred odobritvijo projekta, prvi del temeljev glavnega objekta je bil namreč zabetoniran 11. julija 1927, zadnji pa 25. julija 1927. Izvajalci so napis na objektu – ELEKTRARNA – izdelali v latinici in cirilici in tako je ostalo vse do leta 1941. Že takrat, ko so gradnjo nove velenjske elektrarne načrtovali, so vedeli, da elektrarna ne bo delovala samo za potrebe velenjskega premogovnika, ampak tudi za potrebe vse Šaleške doline in zahodnega dela Savinjske doline. Imela je velik pomen za celotno takratno Dravsko banovino.

17. oktobra 1929 ob 16.00 je bilo slovesno odprtje elektrarne. Zaradi velikega pomena objekta se je ob odprtju v Velenju zbrala lepa družina uglednih gostov iz Sarajeva, Ljubljane, seveda tudi ravnatelj premogovnika inženir Čuček ter vodja nove elektrarne inženir Trobej. Vsi, ki so novo elektrarno gradili, in tudi delavci, ki so elektrarno prevzeli, so bili na nov objekt zelo ponosni. Med slavnostnimi govorniki je bil tudi starosta velenjskih delavcev Ivan Seder, takrat star 69 let. Premogovnikova godba na pihala je zaigrala slavnostni koral, šaleški dekan Rotner pa je blagoslovil novi objekt. Elektrarna z dvema generatorjema z močjo 2 x 1000 kW je bila s tem predana uporabi.

Škale s premogovnikom malo pred odprtjem termoelektrarne

Termoelektrarna Velenje v izgradnji

Novica o velenjski elektrarni v časopisu Ilustrirani Slovenec

Slavnostni gostje ob odprtju velenjske elektrarne

Od 1930 do 1945

Po letu 1930 se je zaradi naglega porasta potreb uporabnikov elektrike uprava odločila za nabavo večjega agregata. Opremo so naročili v Nemčiji, na račun reparacij. Danes bi reparacijam rekli vojna odškodnina. Nemci so državam zmagovalkam v 1. svetovni vojni začeli plačevati vojno odškodnino leta 1921 na osnovi določb pariške konference. Ta, za Nemce neke vrste narodna sramota, se je končala januarja 1933, ko je Hitler zasedel položaj nemškega kanclerja.

Velenjsko električno omrežje se je širilo. Leta 1931 je z elektriko napajala tudi Ljubljano in leto kasneje še Gorenjsko. Zaradi večanja potreb so načrtovali vgradnjo še močnejšega turboagregata 5250 kW. Novi agregat je imel dva kotla, zato so enega umestili v stari del kotlovnice, za drugega pa so dozidali prizidek na zahodni strani. Takrat je objekt dobil svojo končno podobo.

Aprila 1941 sta premogovnik in elektrarna nepoškodovana prišla v roke okupatorja. Nemški industriji, ki je takrat s polno paro delala za potrebe vojske, je bila energija zelo potrebna. Rekordno količino kWh so pridobili januarja 1942 in to celih 3.386.000 kWh.

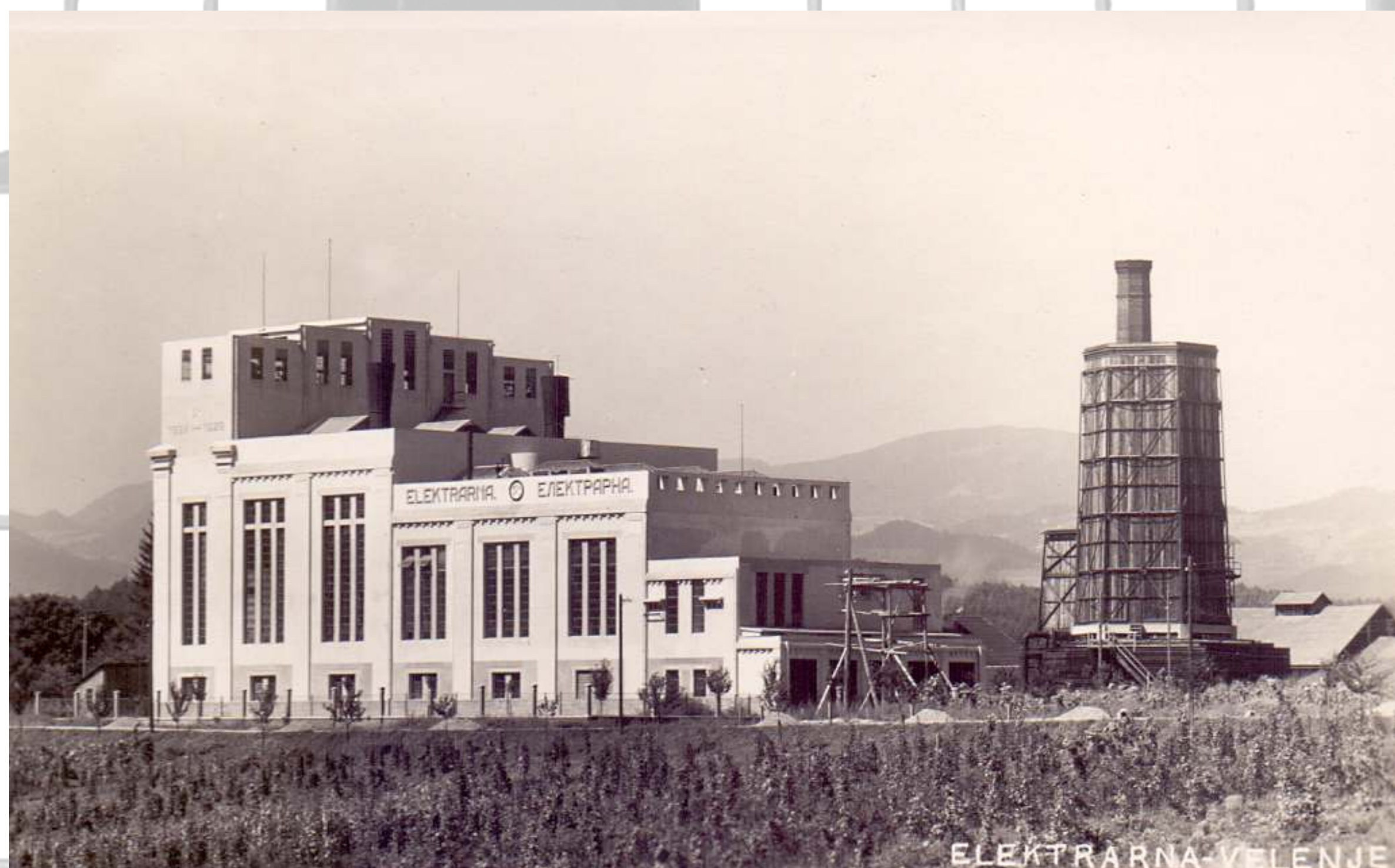
Pri napadu ameriških bombnikov 28. decembra 1944 ob 13.00, ob katerem so odvrgli 30 bomb in je bilo ubitih 37 ljudi, elektrarna ni bila onespособljena. Konec vojne, maja 1945, je dočkala obratovalno sposobna.

Ljubljana je z elektriko iz TEV zažarela leta 1931

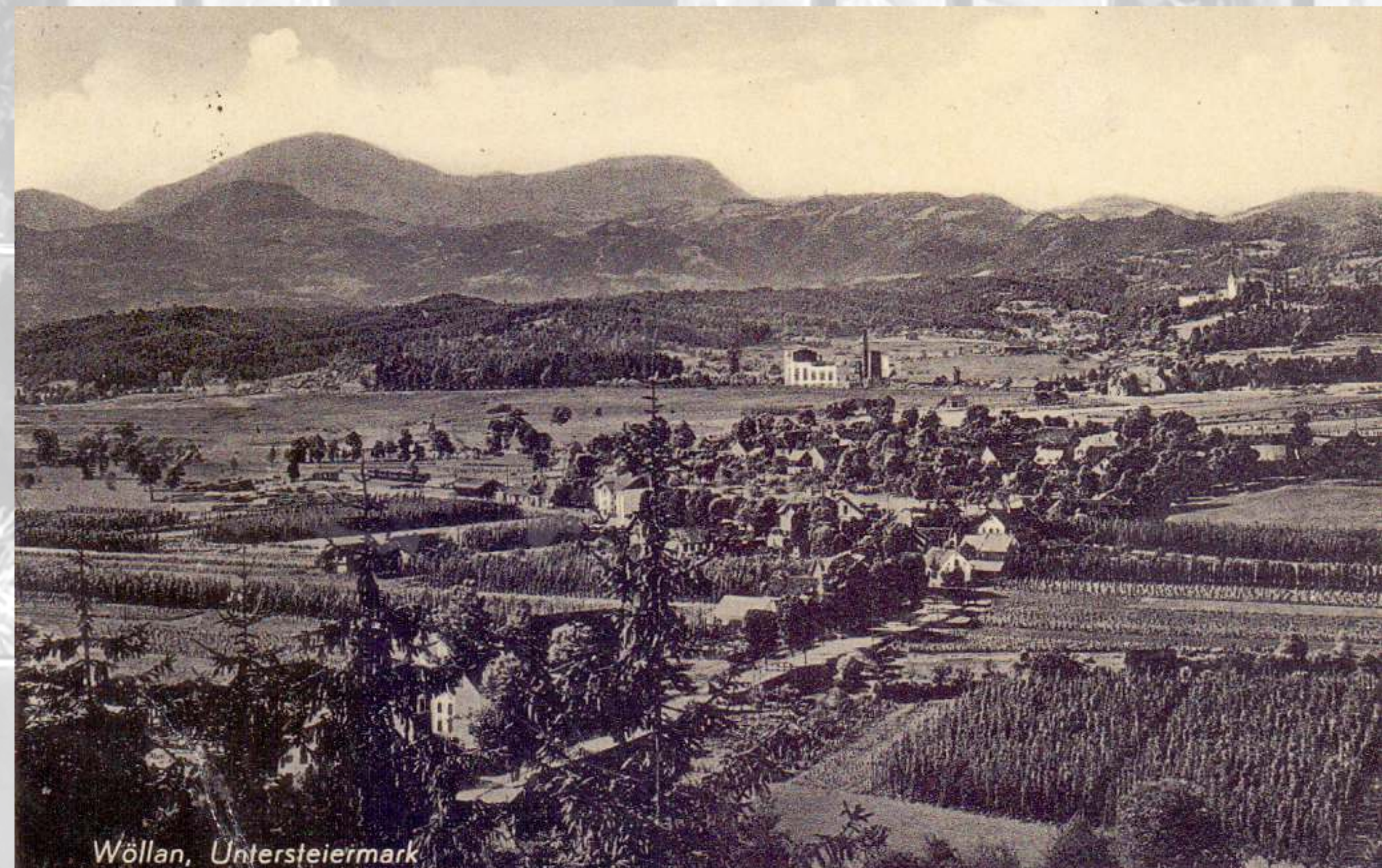
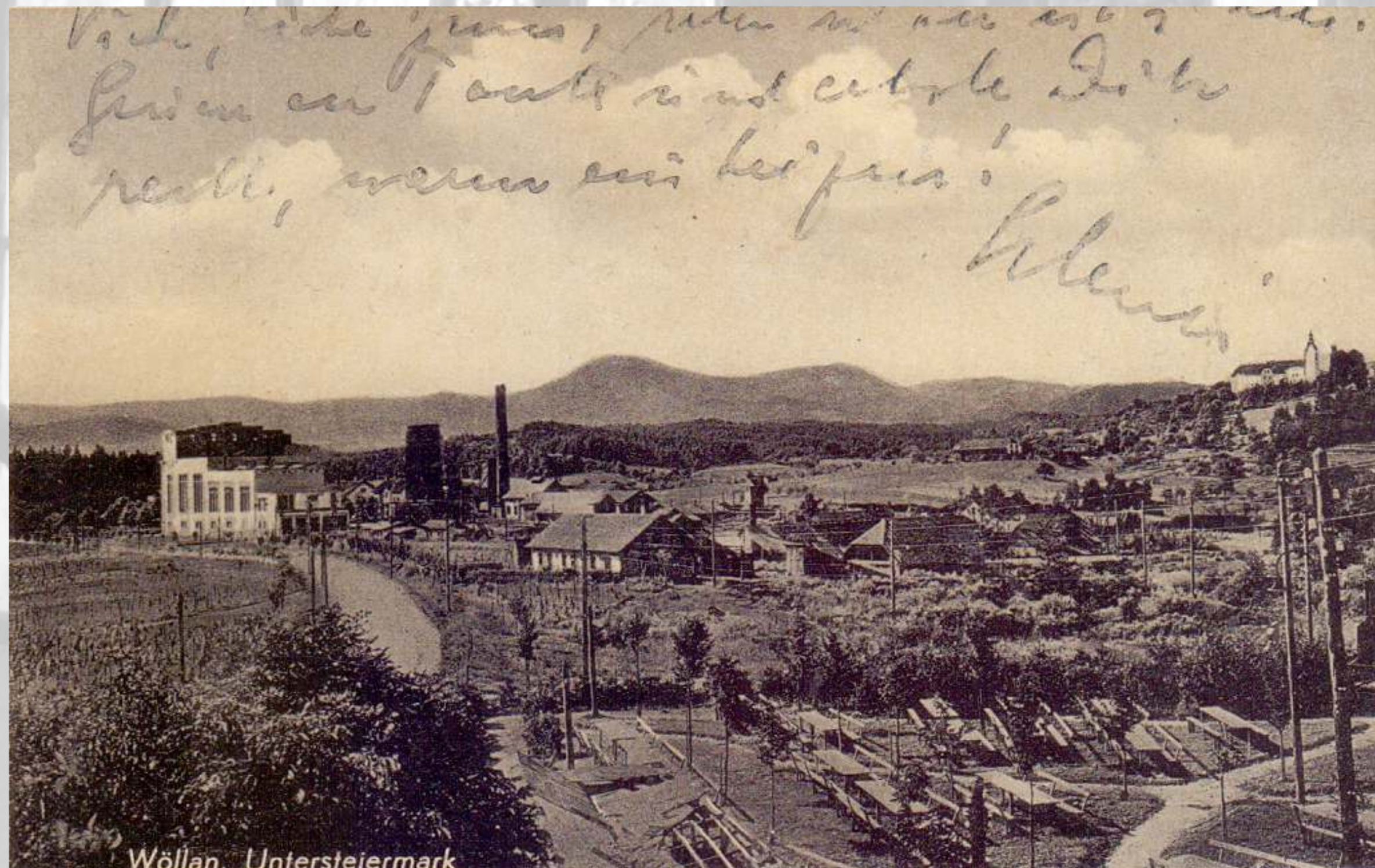
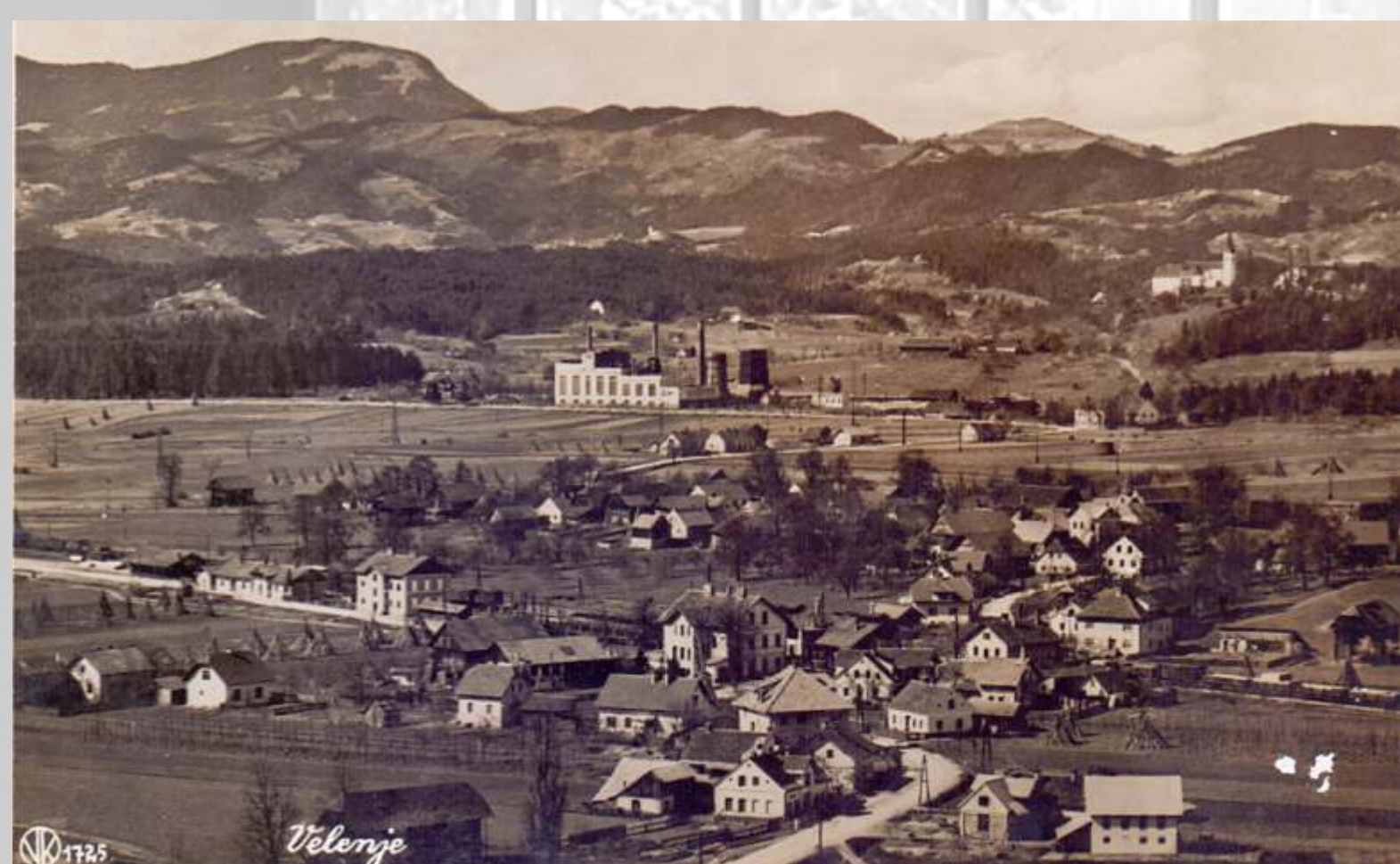
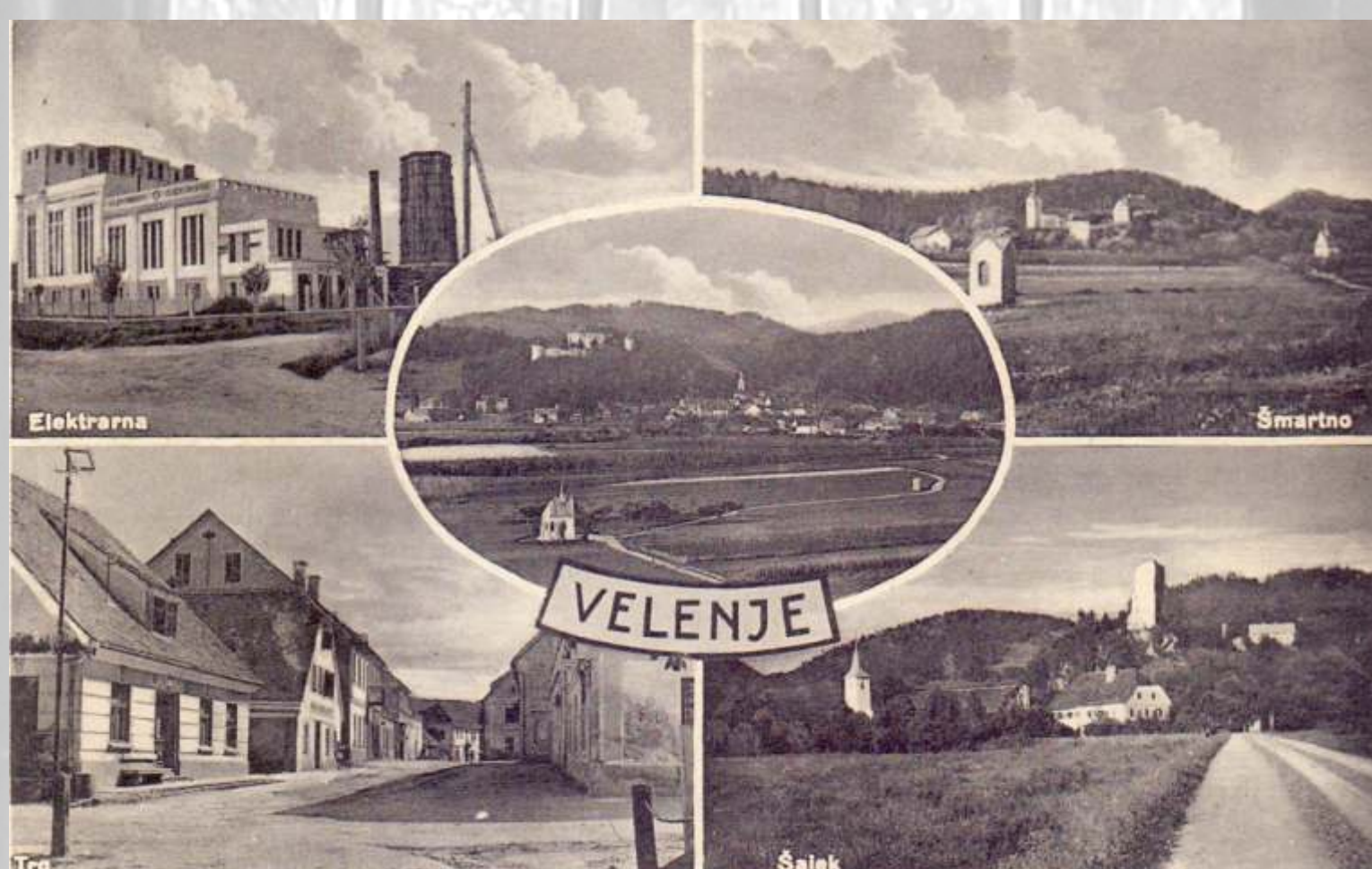
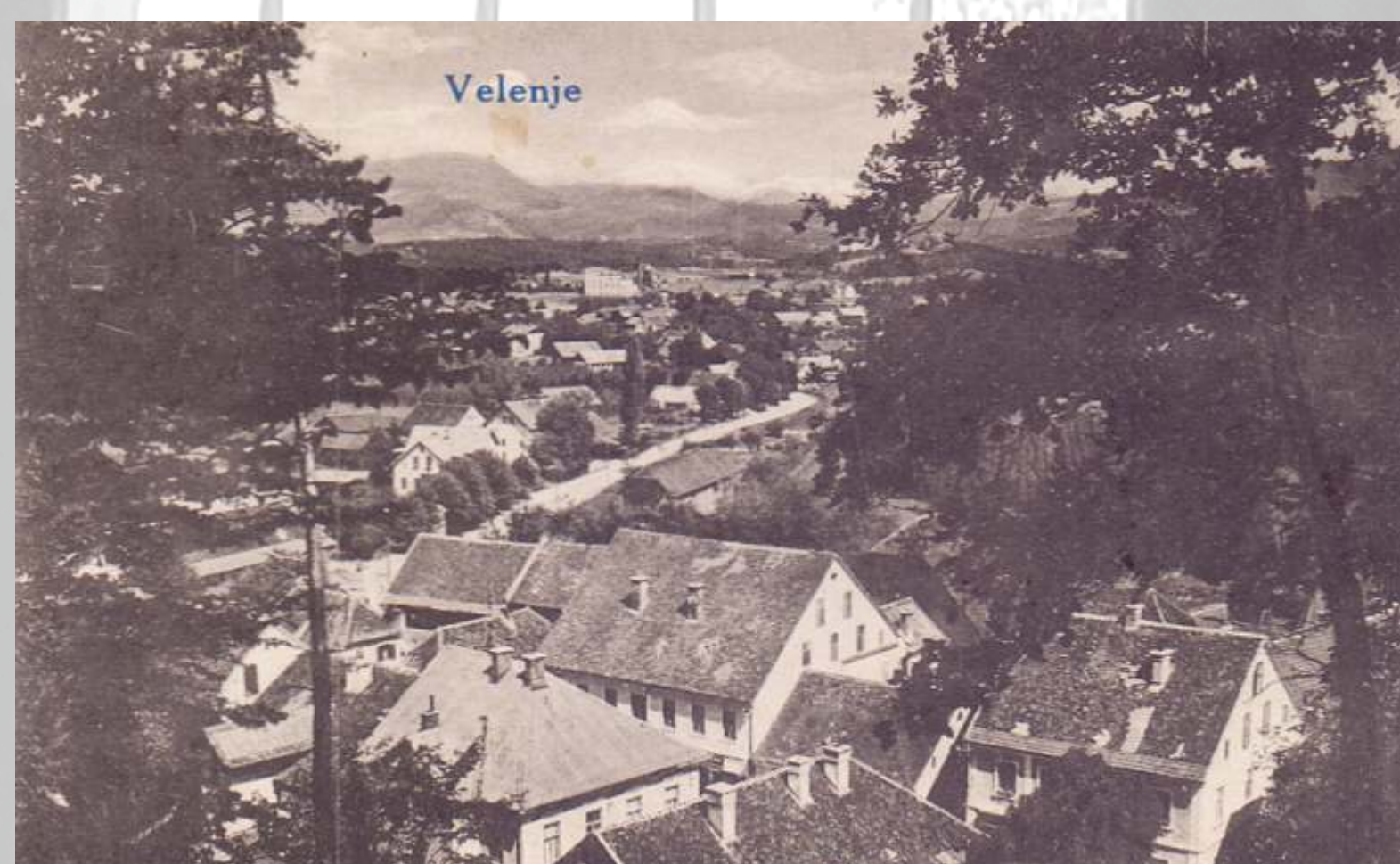

Kranj 1935 - že 3 leta osvetljen z elektriko iz Velenja

ELEKTARNA VELENJE

Velenje v 30. letih prejšnjega stoletja

Velenje med drugo svetovno vojno

Po letu 1945

Slovenska narodna vlada je 4. oktobra 1945 z uredbo ustanovila elektrarniško podjetje z nazivom Državne elektrarne Slovenije (DES). Predajo elektrarne med premogovnikom in DES so opravili šele po dobrem letu, 31. 12. 1946.

Velenjski premogovnik s svojo toplotno elektrarno je bil uvrščen med podjetja splošnega državnega pomena, zato so o razvojnih načrtih konec leta 1946 začeli odločati izključno v Beogradu. Tako tudi v zvezi z gradnjo novih elektrarn ob velenjskem premogovniku. Naziv prvega takega objekta je bil Elektrarna Velenje II. Gradbena dela je prevzelo ljubljansko podjetje Gradis.

Leta 1950 naj bi regulirali reko Pako, na odseku ob elektrarni zgradili štiri betonske mostove čez njo in premestili del železniškega tira proge Celje – Velenje. Vendar so se dela ustavila, ko je spor (Informbiro) dosegel svoj višek in so vzhodnoevropske socialistične države začele izvajati popolno gospodarsko blokado Jugoslavije. Dela so počivala polni dve leti.

Leta 1957 so strokovnjaki ugotovili, da so kotlovske naprave v velenjski elektrarni primerne za ogrevanje nastajajočega naselja, tako da so začeli v začetku 1958. leta s potrebnim dopolnjevanjem elektrarniških toplovodnih naprav. Istočasno so proti Velenju pričeli polagati toplovodne cevi.

Po vključitvi v DES je velenjska elektrarna poslovala kot samostojna gospodarska organizacija, katere pomen se je, z začetkom delovanja TE v Šoštanju, bistveno zmanjšal. 30. marca 1961 so velenjsko in šoštanjsko TE združili v enotno gospodarsko organizacijo TE Šoštanj.

Po priključitvi k TEŠ so 28. novembra 1968 za vedno zaustavili generatorje za proizvodnjo električne energije. Za ogrevanje Velenja je delovala kot toplarna do 11. septembra 1971, ko je pod njenimi kotli za vedno ugasnil ogenj.

Predstavniki velenjskega premogovnika in elektrarne na prvomajski paradi v Celju (verjetno leta 1947)

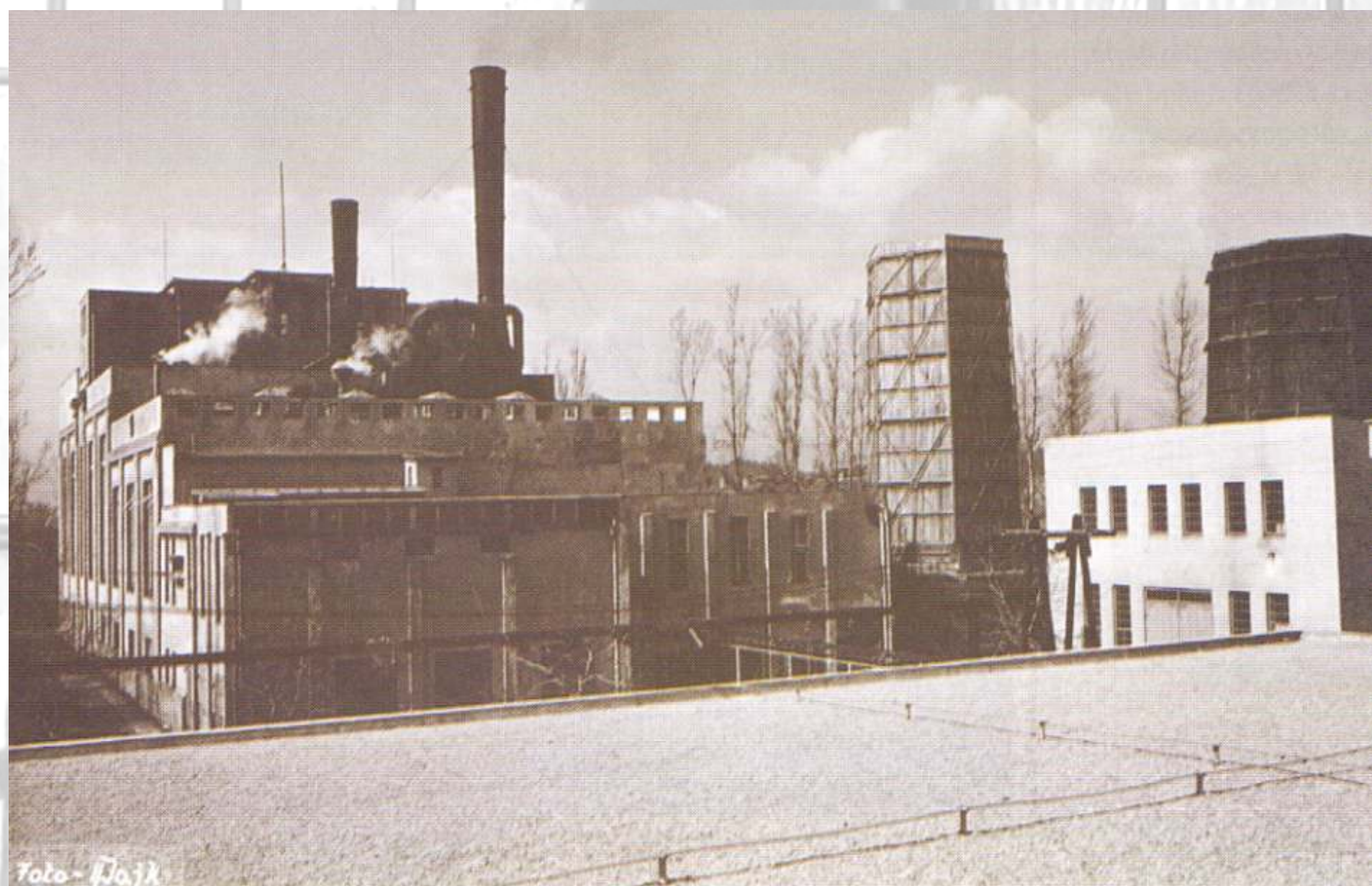
Pogled na elektrarno z vzhodne strani, okoli 1950

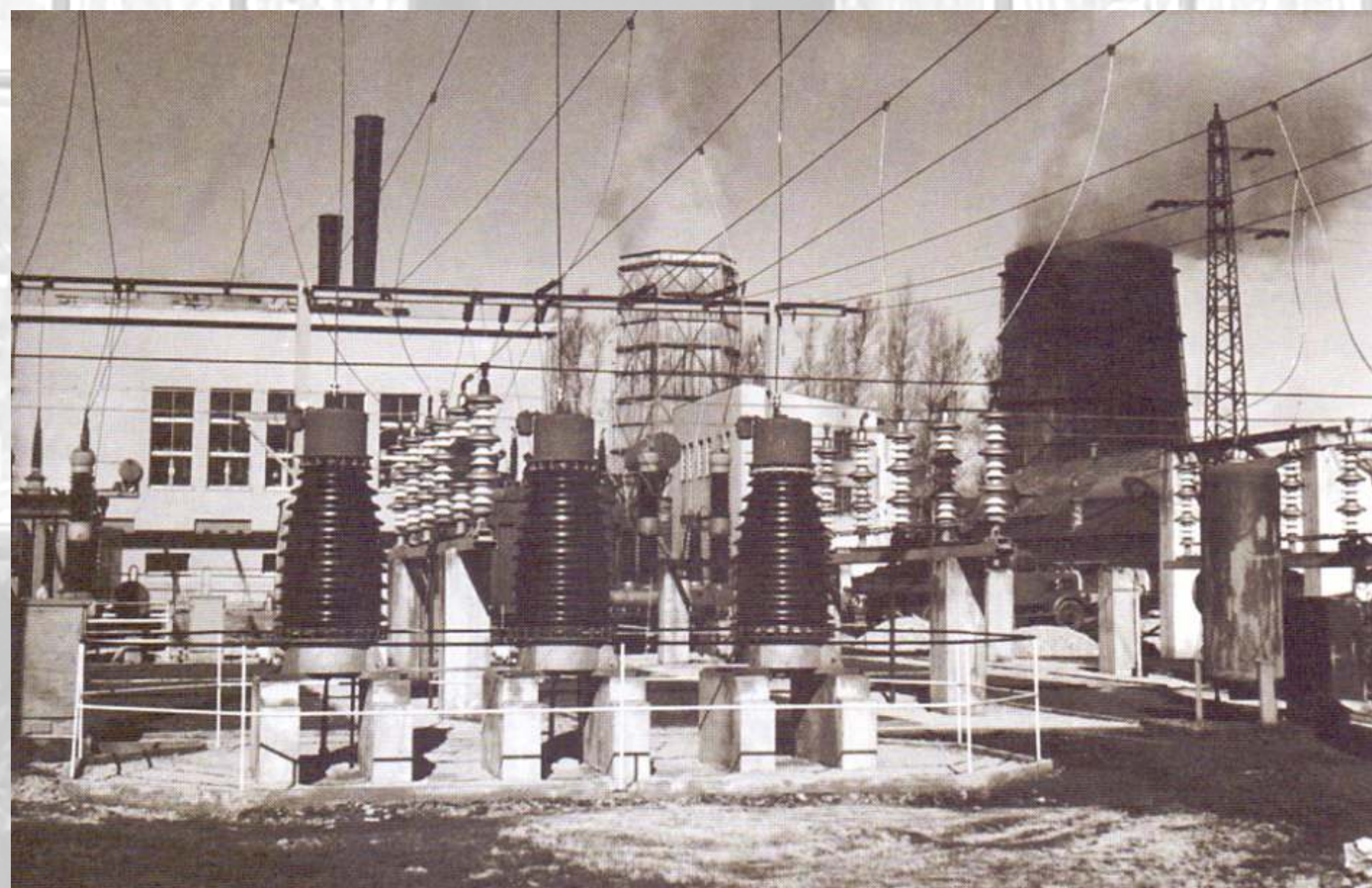
Člani prve investicijske skupine za gradnjo TE Velenje II in nekaj gostov na gradbišču, okoli 1950

Turbina BBC, ki so jo odpri konec leta 1959

Pogled z jugovzhodne strani, okoli leta 1960

Razdelilna in transformatorska postaja, okoli leta 1960

Panoramski pogled

Termoelektrarna Šoštanj

Odločitev o gradnji Termoelektrarne Šoštanj je bila sprejeta leta 1946. Pogojevale so jo velike potrebe po električni energiji ter velika ležišča premoga v Šaleški dolini. Z gradnjo so pričeli leta 1947 in jo zaradi določenih zapletov nadaljevali pet let kasneje.

Mejniki

6. maj 1956: obratovanje 1. bloka: 30 MW

31. avgust 1956: obratovanje 2. bloka: 30 MW

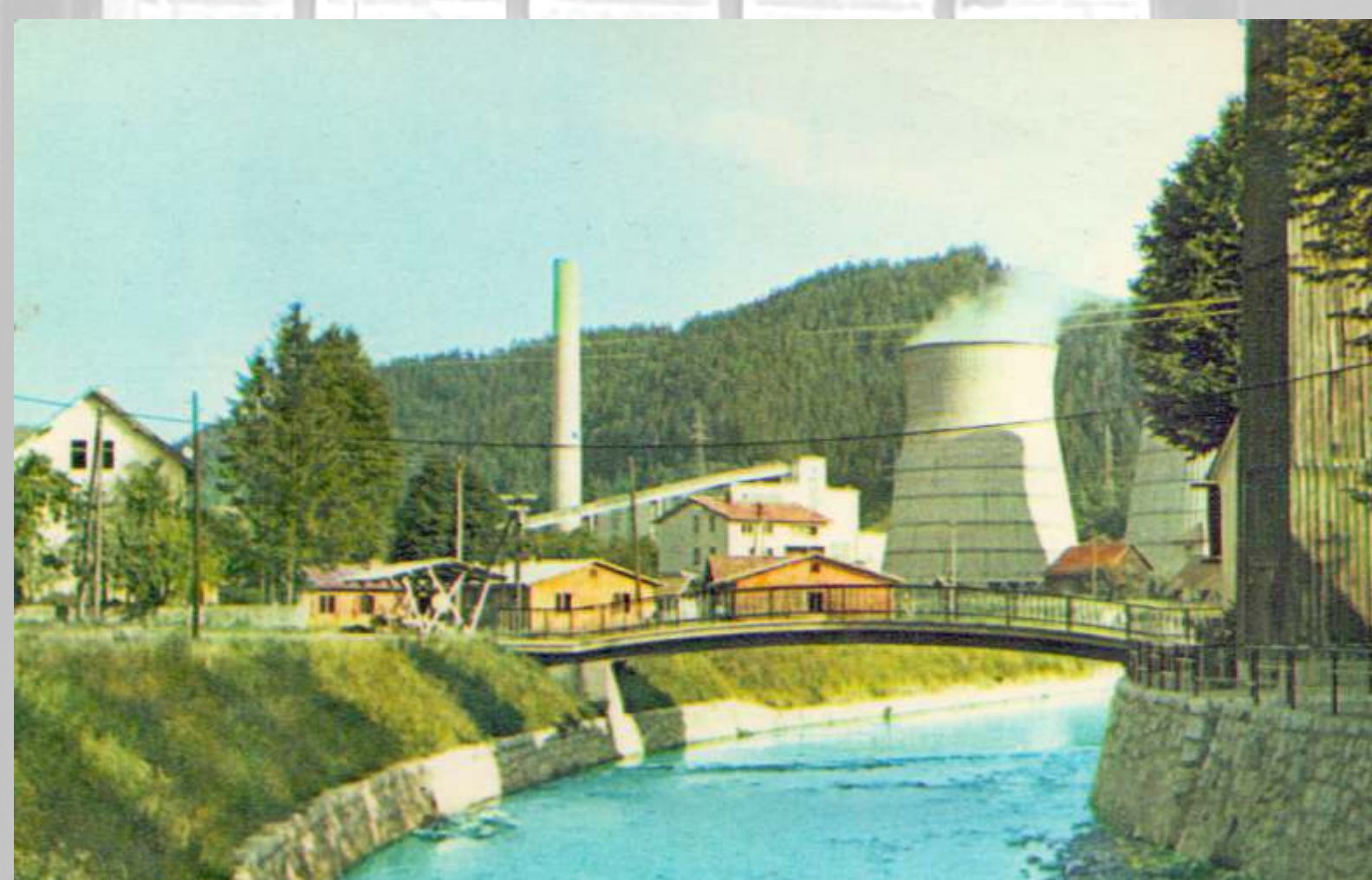
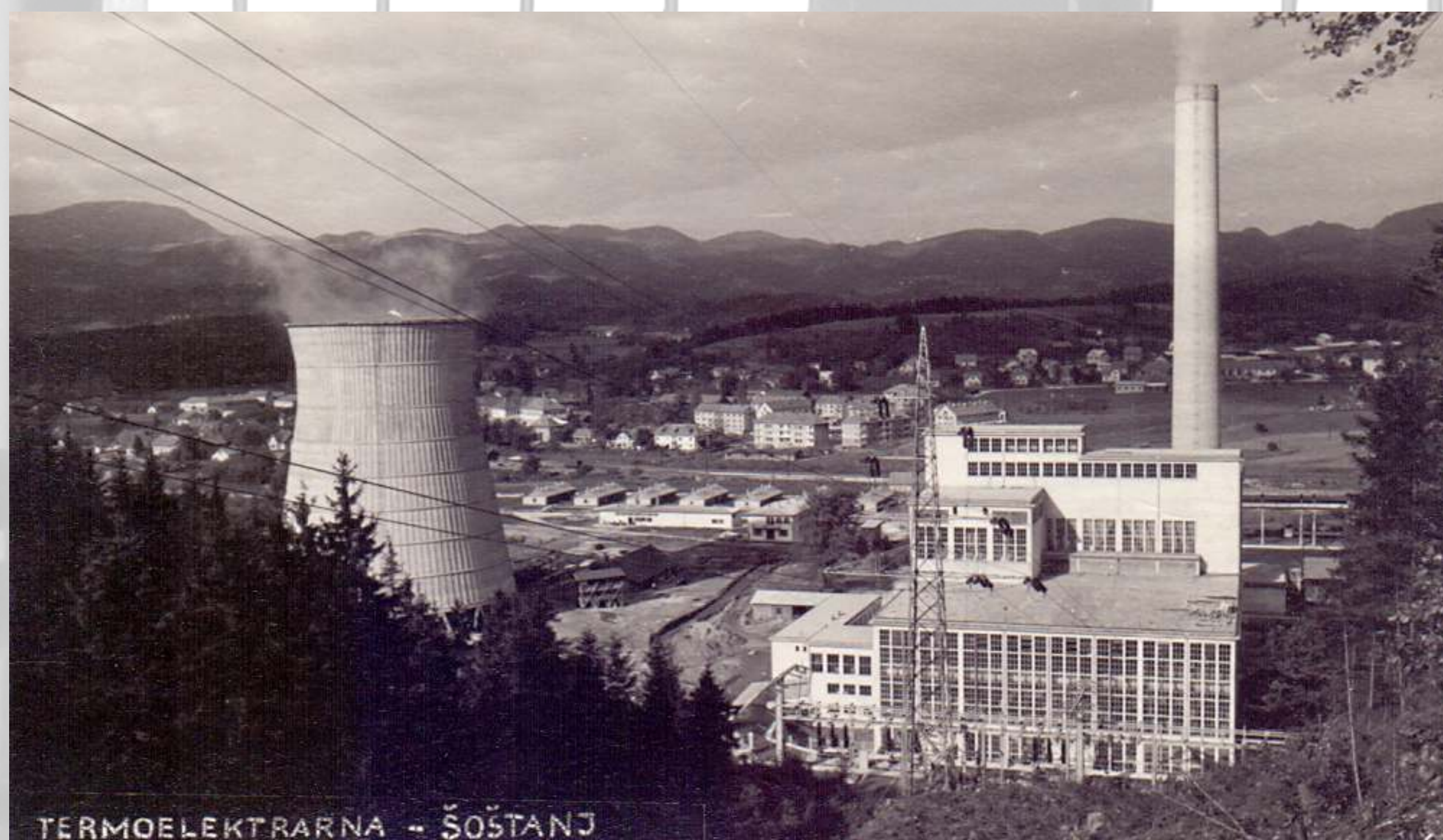
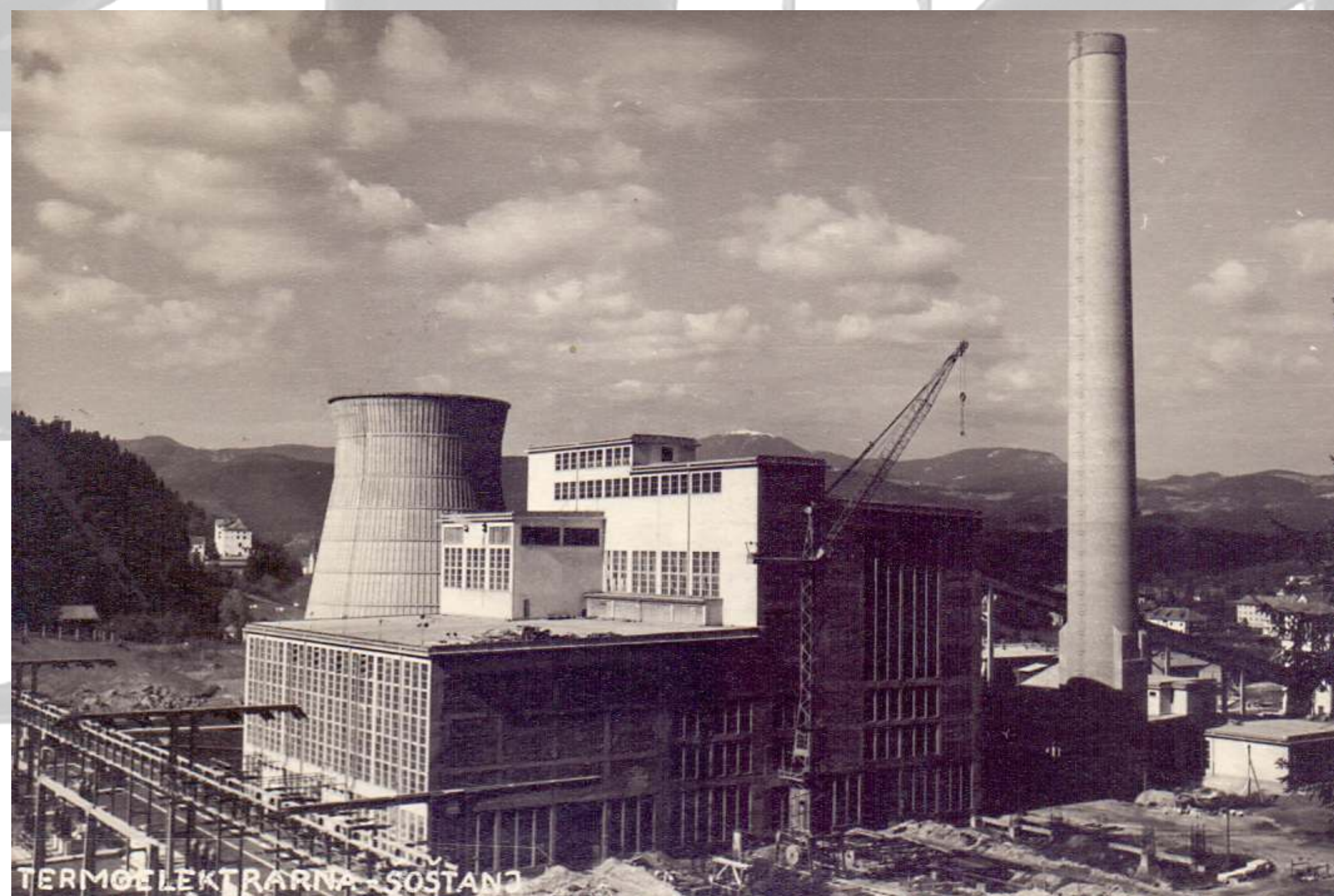
25. november 1960: obratovanje 3. bloka: 75 MW

10. maj 1972: obratovanje 4. bloka: 275 MW

25. september 1977: obratovanje 5. bloka: 345 MW

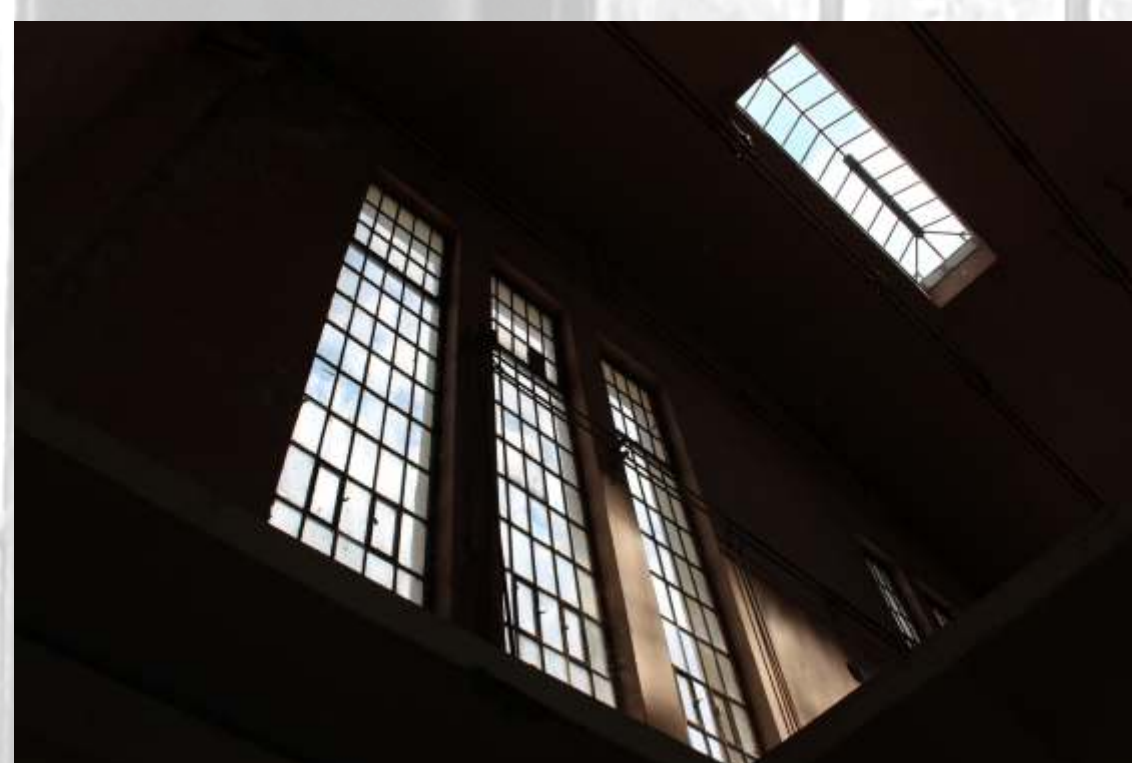
21. oktobra 2014: blok 6 je prvič dosegel obratovanje z nazivno močjo 600 MW

27. maja 2015: izdana odločba za poskusno obratovanje bloka 6

Termoelektrarna Velenje danes

Termoelektrarna Velenje danes

